

Лекція 3/8. Підготовка населення та території до національного спротиву з урахуванням досвіду протидії України збройній агресії РФ.

1. Підготовка населення держави до оборони.

2. Підготовка території держави до оборони.

1. Конституція України.
2. Закон України “Про національну безпеку України”.
3. Закон України “Про оборону України”.
4. Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020.
5. Стратегія воєнної безпеки України: Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021.
6. Наказ Міністерства оборони України від 17.10.2024 № Н(Нрд.)-1652-220/16. Стратегія залучення, розвитку та утримання людського капіталу в силах оборони України на період до 2027 року.
7. Кодекс цивільного захисту України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458)
8. Основи воєнної безпеки держави (підручник). – К.: НУОУ, – 2021, – 204 с.

«Обманюєш ти своїми промовами співгромадян, налаштовуючи їх проти війни, під ім'ям спокою ти готуєш їм рабство. Світ народжується від війни, і тому охочі користуватися довгим миром повинні загартуватися у боях».

Корнелій Непіт. Про знаменитих іноземних полководців. XV. Епамінонд

Підготовка населення до оборони є комплексом заходів щодо забезпечення готовності населення до діяльності за екстремальних умов, пов'язаних із застосуванням засобів збройної боротьби та природними і техногенними катастрофами.

Підготовка населення включає підготовку
військового резерву та загальну підготовку
населення.

ОСНОВНІ ЗАХОДИ ПІДГОТОВКИ НАСЕЛЕННЯ ДО ОБОРОНИ:

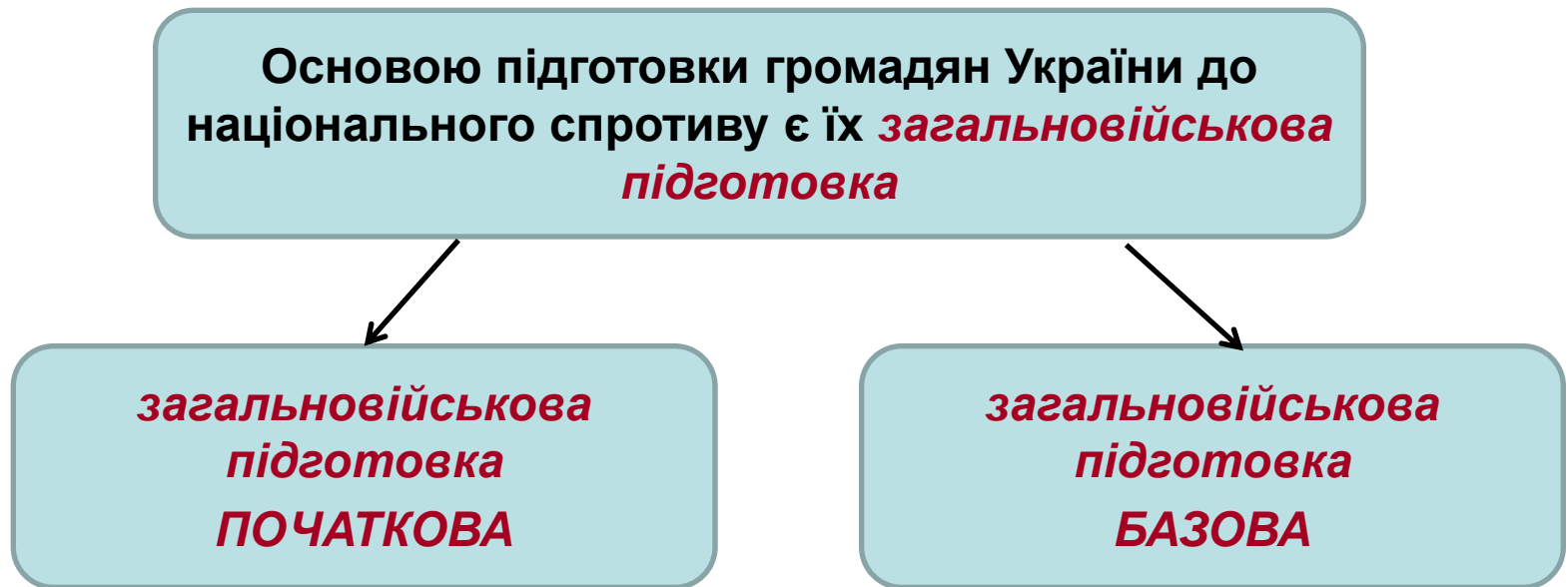
- ❑ формування світогляду громадян держави на підставі історичних традицій, виховання патріотизму і почуття громадського обов'язку перед державою в її захисті;
- ❑ проведення початкової військової підготовки;
- ❑ здійснення комплексу заходів у межах планів цивільного захисту, які спрямовані на навчання способів захисту населення, зниження обсягу втрат і руйнувань, підвищення стійкості функціонування об'єктів економіки та забезпечення життєдіяльності населення, проведення рятувальних та інших невідкладних робіт в осередках ураження та під час ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха.

Система правових і соціальних гарантій у воєнний час передбачає:

- участь держави в міжнародних договорах і угодах, які регламентують засоби ведення війни і захист жертв воєнних конфліктів;
- завчасну підготовку державних заходів, спрямованих на захист населення, законодавчої і нормативної баз щодо реалізації встановлених правових і соціальних гарантій військовослужбовців та інших категорій громадян.

Підготовка громадян України до національного спротиву – сукупність заходів, які здійснюються державними органами та органами місцевого самоврядування з метою формування патріотичної свідомості та стійкої мотивації, набуття ними знань та практичних вмінь, необхідних для захисту України.

- ❑ Основою підготовки громадян України до національного спротиву є їх загальновійськова підготовка, яка організовується за територіально-зональним принципом, ґрунтується на засадах високої мотиваційної привабливості та узгоджується з процесом трансформації системи комплектування за призовом відповідно до принципів та найкращих практик держав - членів НАТО.
- ❑ Загальновійськова підготовка громадян України полягає в опануванні базовими загальновійськовими знаннями, практичними вміннями і навичками та поділяється на початкову і базову підготовку.
- ❑ Початкова підготовка організовується центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки, разом з Міністерством оборони України та проводиться в закладах загальної середньої освіти. У літній час проводиться військово-патріотична підготовка в ігровій формі у літніх таборах.

ЗУ Про національний спротив

Стаття 6. Основи підготовки громадян України до національного спротиву

- військово-патріотичне виховання громадян;**
- ознайомлення громадян з основами законодавства щодо захисту України, цивільного захисту населення та особистої безпеки людини;**
- усвідомлення громадянами свого обов'язку щодо захисту України в разі виникнення загрози незалежності та територіальній цілісності держави;**
- набуття знань про функції Збройних Сил, інших складових сил безпеки та сил оборони, їх характерні особливості;**
- здійснення морально-психологічної підготовки до військової служби;**
- набуття практичних навичок для засвоєння основ захисту України, військової справи, цивільного захисту населення, домедичної допомоги, здійснення психологічної підготовки громадян;**
- підготовка громадян до захисту України, професійної орієнтації молоді до служби у Збройних Силах та інших утворених відповідно до законів України військових формуваннях.**

- планування заходів початкової підготовки;**
- військово-професійну орієнтацію, військово-професійне інформування та військово-професійні консультації громадян під час здобуття базової середньої та профільної середньої освіти;**
- створення та використання навчальної матеріально-технічної бази закладів освіти;**
- всебічне забезпечення проведення початкової підготовки;**
- керівництво початковою підготовкою.**

- набуття громадянами базових знань, умінь та навичок у володінні стрілецькою зброєю;
- формування у громадян психологічної мотивації та стійкості до виконання обов'язків військової служби, навчання їх методів надання домедичної допомоги, первинної психологічної допомоги (самопомоги);
- виховання у громадян високих морально-бойових якостей, почуття відповідальності за захист Батьківщини, дисциплінованості та військового товариства;
- навчання громадян дотриманню норм міжнародного гуманітарного права і правил ведення війни.

- ❑ Базова підготовка організовується Міністерством оборони України разом з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади та проводиться з громадянами України, які досягли 18-річного віку та не проходять військову службу в Збройних Силах України, інших утворених відповідно до законів України військових формуваннях, службу в правоохоронних органах, шляхом проведення періодичних навчальних зборів, занять, курсів.

- ❑ Загальновійськова підготовка громадян України організовується та здійснюється у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

- ❑ Загальновійськова підготовка громадян України до національного спротиву організовується з використанням фондів військових частин Сил територіальної оборони Збройних Сил України, військових навчальних закладів, навчальних центрів, інших військових частин (установ) Збройних Сил України, інших складових сил безпеки та сил оборони, об'єктів, які перебувають у сфері управління державних органів та органів місцевого самоврядування.

ЗУ Про національний спротив

Стаття 6. Основи підготовки громадян України до національного спротиву

- планування заходів базової підготовки;**
- створення та використання навчальної матеріально-технічної бази;**
- всебічне забезпечення проведення базової підготовки;**
- керівництво базовою підготовкою.**

*На початку 2022 року в Україні населення складало –
41.2.млн. чол.(без урахування АРК, ТОТ Донецької та
Луганської областей)*

*На 15 липня 2024 року (за даними ООН) – по всій Європі
zareєстровано **6 млн. чол.** українських біженців*

*За межами Європи перебувають **558 тис.** мігрантів з
України*

*Внутрішньо переміщених осіб – **11млн.***

Стратегічна ціль 1. Забезпечення високої ефективності функціонування систем підготовки та залучення громадян до проходження військової служби

Оперативна ціль 1.1. Утвердження української національної та громадянської ідентичності. Формування мотиваційної готовності до збройного захисту держави

Основні завдання:

формування у суспільстві оборонної свідомості – свідомого сприйняття та

готовності громадянина до захисту незалежності і територіальної цілісності України;

втілення в життя державної політики героїв, з урахуванням таких ключових елементів: вшанування та повага, освітній вплив, збереження та розвиток культурної спадщини, соціальна інтеграція;

забезпечення популяризації, формування престижу та позитивного іміджу військової служби.

Оперативна ціль 1.2. Розбудова системи підготовки до військової служби

Основні завдання:

- ❑ підвищення якості початкової загальновійськової підготовки молоді та гармонійного поєднання її з військово-патріотичним, національно-патріотичним вихованням і громадянською освітою на основі виконання громадянами України конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України;
- ❑ розробка та проведення мотиваційно-просвітницької кампанії з формування у громадян готовності до національного спротиву, утвердження у суспільній свідомості неухильної необхідності виконання конституційного обов'язку щодо захисту суверенітету і територіальної цілісності України, у тому числі інформування про заходи впливу за його невиконання;
- ❑ подальше запровадження базової військової служби громадян України та її практична реалізація;
- ❑ проведення базової загальновійськової підготовки громадян України у закладах вищої освіти всіх форм власності та створення механізму перевірки якості виконання цієї підготовки;
- ❑ забезпечення формування та нарощування військового людського ресурсу;
- ❑ налагодження взаємодії з громадянським суспільством з метою усвідомлення всіма громадянами спільності справи оборони держави, а також підвищення ефективності навчання приватними особами (громадськими організаціями) майбутніх воїнів навичкам ведення сучасних бойових дій;
- ❑ розробка та впровадження процедури адаптації осіб, залучених до військової служби, на її початковому етапі;
- ❑ забезпечення популяризації здорового способу життя серед молоді, формування сталих традицій та мотивації до занять фізичною культурою і спортом як важливих складових повноцінного розвитку людини, її здоров'я та національно-патріотичного виховання, проведення дитячо-юнацьких змагань на військово-спортивну тематику.

Підготовка території держави до оборони є комплексом організаційних і практичних заходів, які запроваджує держава та ЗС України з метою створення єдиної військової інфраструктури, яка забезпечить сприятливі умови для стратегічного розгортання ЗС України та успішного проведення ними операцій, стійку роботу систем державного та військового управління і зв'язку, усіх видів комунікацій, створить умови для безперервного та повного забезпечення ЗС України, а також своєчасного переведення економіки з мирного на воєнний стан.

Мета підготовка території держави до оборони полягає в реалізації державної і воєнної політики щодо забезпечення суверенітету й обороноздатності держави, її територіальної цілісності, недоторканності кордонів, надійного і безперервного функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, національної економіки, забезпечення життєдіяльності населення і його цивільного захисту в особливий період та успішного виконання конституційних завдань Збройними Силами, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами України.

- своєчасність і цілеспрямованість заходів щодо підготовки території держави до оборони;
- проведення заходів щодо підготовки території держави до оборони з урахуванням оцінки рівня загроз воєнній безпеці України;
- відповідність розташування об'єктів оборонної інфраструктури потребам Збройних Сил, інших військових формувань та правоохоронних органів для виконання поставлених перед ними завдань;
- комплексність і узгодженість розвитку та використання об'єктів оборонної інфраструктури;
- поєднання централізації планування та організації підготовки території держави до оборони з децентралізацією безпосереднього виконання заходів;
- цілеспрямованість і безперервність взаємодії Збройних Сил, інших військових формувань та правоохоронних органів між собою, з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, місцевими державними (військовими та (або) військово-цивільними) адміністраціями, органами місцевого самоврядування щодо підготовки території держави до оборони;
- забезпечення екологічної безпеки діючих об'єктів оборонної інфраструктури та тих, що будуються;
- цільове використання бюджетних коштів у поєднанні із здійсненням контролю за їх використанням.

- ❑ **Відповідність заходів щодо підготовки території держави до оборони Стратегічному плану застосування Збройних Сил України;**
- ❑ **Забезпечення живучості об'єктів оборонної інфраструктури, а також важливих державних об'єктів і комунікацій, що підлягають прикриттю Повітряними Силами Збройних Сил;**
- ❑ **Узгодженість проектів будівництва, удосконалення і розвитку об'єктів оборонної інфраструктури з проектами будівництва об'єктів виробничої та соціальної інфраструктури, а також з потребою в експлуатації в особливий період раніше збудованих таких об'єктів;**
- ❑ **Реальність спланованих заходів та їх відповідність економічним можливостям держави.**

1. Підтримання у працездатному й належному інженерно-фортифікаційному та мобілізаційному стані діючих об'єктів оборонної інфраструктури, насамперед, об'єктів системи державного і військового управління, інформаційно-психологічного впливу, РЕБ, розвідки, оповіщення, навігації, місць дислокації військових частин, аеродромної мережі, об'єктів системи ППО, морських (річкових) портів, пунктів базування ВМС, важливих об'єктів оборонно-промислового комплексу, систем тепло-, енерго-, водозабезпечення, гідроспоруд, важливих стратегічних бар'єрних рубежів;
2. Утримання, ремонт та будівництво нових об'єктів оборонної інфра-структури, що забезпечують функціонування держави в особливий період (будівлі, споруди, об'єкти системи управління, райони евакуації, укриття, сховища, бази, склади, ремонтні, медичні установи, аеродроми, порти, пункти базування корабельного (катерного) складу, мости, переправи, залізничні вузли станції тощо);
3. Розвиток і вдосконалення аеродромної мережі;
4. Відновлення та розвиток Державної геодезичної мережі, спеціальних геодезичних мереж;
5. Розвиток транспортної мережі з урахуванням дислокації військ (сил), їх оперативних, бойових, оперативно-службових, спеціальних завдань за призначенням;
6. Створення та зберігання резервних комплектів документації на об'єкти оборонної інфраструктури;

7. Створення запасів конструкцій, будівельних матеріалів, запасів паливно-енергетичного комплексу та пально-мастильних матеріалів для відновних робіт, а також інших матеріальних засобів та депо тягових і навантажувально-розвантажувальних транспортних засобів;
8. Розроблення вимог до будівництва і забезпечення функціонування об'єктів оборонної інфраструктури;
9. Підготовка системи зв'язку, мережі автомобільних, морських, річкових шляхів сполучення, залізничних колій, трубопроводів, мостів, визначених розвантажувально-перевантажувальних пунктів і районів;
10. Розміщення об'єктів оборонної інфраструктури та їх обладнання у можливих операційних зонах (районах) ведення воєнних дій (операцій, бойових, спеціальних дій) для забезпечення гарантованого виконання завдань угрупованнями військ (сил);

- 11. Обладнання фондів установ, організацій і підприємств, де зберігаються матеріальні цінності державного матеріального резерву, арсеналів, баз і складів Збройних Сил, інших військових формувань та правоохоронних органів;**
- 12. Створення нових та удосконалення наявних пунктів і засобів управління системи управління державою та її силами оборони;**
- 13. Вжиття заходів щодо поліпшення цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій в особливий період;**
- 14. Запровадження заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та воєнного характеру (зниження негативних наслідків таких надзвичайних ситуацій) на об'єктах інфраструктури, підприємствах, установах і організаціях, що провадять діяльність в особливий період;**
- 15. Планування та реалізація заходів щодо оперативного обладнання території держави.**

1. Підтримання у належному стані діючих об'єктів оборонної інфраструктури;
2. Утримання, ремонт існуючих та будівництво нових об'єктів військової інфраструктури;
3. Реконструкція (будівництво) аеродромів, пунктів базування та баз ВМС;
4. Підготовка морського узбережжя в інтересах оборони;
5. Реконструкція й розвиток ремонтної бази озброєння, військової та спеціальної техніки, захисних споруд для пунктів управління, вузлів зв'язку, пунктів спостереження тощо;
6. Укриття складів, баз, арсеналів, їх реконструкція та створення нормативних запасів озброєння, військової і спеціальної техніки та іншого військового майна;
7. Проведення проектно-дослідних робіт на спеціальну тематику;
8. Стандартизація об'єктів інфраструктури та їх резервування;
9. Вироблення уніфікованих вимог до військових і цивільних об'єктів інфраструктури;
10. Підготовка мережі автомобільних, залізничних, морських і річкових шляхів сполучення тощо;
11. Розвиток системи двосторонніх і багатосторонніх домовленостей між державами щодо використання об'єктів військової інфраструктури, які перебувають за межами країни, і врегулювання їх статусу в інтересах забезпечення національної й колективної безпеки.

Кабінет Міністрів України:

- здійснює загальне керівництво підготовкою території держави до оборони у мирний час, а в особливий період – у межах повноважень, наданих Конституцією України, законами України та іншими нормативно-правовими актами;
- спрямовує, координує та контролює діяльність міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних (військових та (або) військово-цивільних) адміністрацій;
- координує та контролює пов'язану з підготовкою території держави до оборони діяльність державних господарських об'єднань, підприємств, установ та організацій, щодо яких він є засновником та (або) виконує функції з управління;
- затверджує перелік заходів щодо підготовки території держави до оборони;
- схвалює Зведений план оперативного обладнання території.

Міністерство оборони України:

- бере участь у формуванні та реалізації державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, оборони і військового будівництва, у підготовці проектів законодавчих та інших нормативних актів у сфері оборони, забезпечує їх виконання у Збройних Силах;
- у встановленому порядку координує діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування щодо підготовки території держави до оборони;
- бере участь у забезпеченні функціонування національної економіки та державного управління в особливий період, у плануванні мобілізаційної підготовки її галузей та контролі за підготовкою установ, організацій та підприємств (незалежно від форми власності) до виконання мобілізаційних завдань та їх виконанням;
- забезпечує взаємодію Збройних Сил з державними органами, громадськими об'єднаннями і громадянами, реалізує інші повноваження та завдання відповідно до законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України з питань підготовки території держави до оборони;
- забезпечує виконання заходів щодо підготовки території держави до оборони на територіях та об'єктах Міністерства оборони.

Генеральний штаб Збройних Сил:

- бере участь в організації та контролює підготовку системи зв'язку, комунікацій і в цілому території держави до оборони;
- організовує і координує розвідувальну та інформаційно-аналітичну діяльність Збройних Сил, необхідну для підготовки території держави до оборони;
- вивчає, аналізує та оцінює обстановку, яка впливає на підготовку території держави до оборони, розробляє прогнози її можливого розвитку;
- готує та подає Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо удосконалення підготовки території держави до оборони;
- визначає оперативно-стратегічну потребу та розробляє (уточнює) перелік заходів щодо підготовки території держави до оборони;
- організує розроблення (уточнення) Зведеного плану оперативного обладнання території;
- розробляє та доводить до відома визначених органів управління директиви Генерального штабу Збройних Сил з підготовки території держави до оборони, організовує їх виконання і здійснює контроль за реалізацією;
- організує проведення навчань (тренувань) з питань підготовки території держави до оборони та оперативно-польових поїздок з питань оперативного обладнання території;
- подає в установленому порядку Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо залучення до навчань (тренувань) з питань підготовки території держави до оборони представників визначених органів управління;
- здійснює методичне, правове та методологічне забезпечення підготовки території держави до оборони.

Командування видів Збройних Сил:

- беруть участь у плануванні підготовки території держави до оборони;***
- беруть участь в організації і координації виконання заходів щодо підготовки території держави до оборони у військово-сухопутних, військово-повітряних, військово-морських зонах відповідальності та в межах визначених повноважень і контролюють їх стан;***
- організують проведення навчань (тренувань) з питань підготовки території держави до оборони, оперативного обладнання території, оперативно-польових поїздок з питань оперативного обладнання території у своїх зонах відповідальності та в межах визначених повноважень.***

Інші органи військового управління Збройних Сил:

- у межах своїх повноважень беруть участь у плануванні та виконанні заходів щодо підготовки території держави до оборони;*
- забезпечують відповідно до компетенції виконання законів та інших нормативно-правових актів з питань підготовки території держави до оборони;*
- включають відповідні заходи щодо підготовки території держави до оборони до державних цільових програм, бюджетних програм, планів діяльності та забезпечують їх виконання;*
- беруть участь у проведенні навчань (тренувань) з питань підготовки території держави до оборони та оперативно-польових поїздок з питань оперативного обладнання території.*

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні (військові та (або) військово-цивільні) адміністрації, органи місцевого самоврядування, органи військового управління (органи управління), інші утворені відповідно до законів України військові формування, правоохоронні органи спеціального призначення:

- беруть участь у плануванні підготовки території держави до оборони;
- забезпечують відповідно до компетенції виконання законів та інших нормативно-правових актів з питань підготовки території держави до оборони;
- узгоджують з Генеральним штабом Збройних Сил та забезпечують у межах своїх повноважень проведення заходів щодо підготовки до оборони системи зв'язку, шляхів, транспортної інфраструктури, інших об'єктів оборонної інфраструктури та галузей національної економіки, які перебувають у сфері їх управління;
- відповідно до компетенції організують і контролюють здійснення заходів щодо підготовки території держави до оборони;
- включають відповідні заходи щодо підготовки території держави до оборони до державних цільових програм, бюджетних програм, програм соціально-економічного і культурного розвитку адміністративно-територіальних одиниць, планів та забезпечують їх здійснення;
- беруть участь у навчаннях (тренуваннях) з підготовки території держави до оборони та оперативно-польових поїздках з питань оперативного обладнання території.

*Установи, організації та підприємства (незалежно
від форми власності):*

- здійснюють на договірних засадах заходи щодо підготовки території держави до оборони;
- здійснюють згідно із законодавством заходи щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації.

В особливий період виконання заходів оперативного обладнання території організовується на підставі Зведеного та оперативних планів оперативного обладнання території.

Лекція 3/8. Підготовка населення та території до національного спротиву з урахуванням досвіду протидії України збройній агресії РФ.